

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Theologiae Moralis Super Decalogum Seu Decem Dei Praecepta Pars ...

Tractatus I. Prooemialis De Principiis communibus Doctrinae Moralis,
Conscientia, Actu Humano, Et Peccato In Genere

Sporer, Patricius

Salisburgi, 1713

Sectio I. De Bonitate & malitia Actuum humanorum in genere.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-59488](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-59488)

CAPUT III.

DE

BONITATE, ET MALITIA

Actuum humanorum; eorumque Comparatione, & Regulis externis, obiter.

Materia hoc capite examinanda, Scholastica potius est, quam moralis: ne tamen omnino mancus videar, delibabo, quâ potero, brevitate, illa saltem, quæ pro moralibus intelligendis magis utilia, & necessaria videbuntur, & more solito locis opportunis ad moralia, & casus applicabo. Et quia ad bonitatem, & malitiam, aut indifferentiam actûs humani non tantum obiectum, finis, & circumstantiæ concurrunt, sed etiam regulæ extrinsecæ, commodè sub uno capite hæc omnia breviter (quantum Theologo morali sufficit) expediuntur per sex distinctas Sectiones. Qua in re sit hæc generalis

SECTIO I.

De Bonitate, & Malitia actuum humanorum in genere.

SUMMARIUM.

1. Bonitas moralis actûs humani est ejus rectitudo, seu perfectio, & integritas, conformata, & commensurata.
2. Ad rectam rationem, seu actuale dictamen conscientie.

24

3. Vel

3. *Vel ad legem extrinsecam per illud dictamen voluntatis applicatam.*
 4. *Malitia è contra est privatio ejusdem rectitudinis ad rationem, vel legem debitam inesse debita.*
 5. *Regula generalis.*

ASSERTIO I.

Bonitas moralis actûs humani est rectitudo actûs secundum rectam rationem vel legem. Malitia verò moralis est privatio rectitudinis actûs secundum rationem, vel legem debitam inesse debita vel potentia. Hanc ex communi doctrina, etiam Scoti, credo sufficere Theol. Morali obiter inchoate lectam. Brevis ergo, & clara sit explicatio.

§. I.

I **R**ectitudo Actûs: hoc est: Perfectio, seu integritas actûs conformata, & quasi conformata suæ regulæ. Duplex enim est bonitas moralis, absoluta, & respectiva. Bonitas moralis absoluta, & quasi fundamentalis est ipsa perfectio seu integritas actûs, secundum quam ipsi nihil debent esse eorum, quæ, in quantum humanus, & liber esse debent: sicut è contra malitia moralis opposita consistit in defectu, seu privatione ejusmodi perfectionis & integritatis, quâ nimirum actûs vel potentia aliquid deest eorum, quæ secundum rectam rationem habere deberet. Uti optime explicat S. Thomas 1. 2. q. 18. a. 1. concludens: *Omnis actio, in quantum habet aliquid de esse, in quantum habet de bonitate: in quantum verò deesse ei aliquid de plenitudine essendi, quæ debetur perfectioni humane, in tantum deficit à bonitate, & sic dicitur*

aitur mala. Et docet Scotus in 2. d. 40. q. 1. Ubi dicit Bonitatem actus moralis esse aggregationem omnium convenientium actui secundum rectam rationem. Et clarius in 3. d. 36. q. unica dicit: Quod bonitas actus moralis sit quasi quidam decor illius, includens debitam proportionem ad omnia, ad quæ debet actus proportionari; ad potentiam, ad objectum, ad finem, ad tempus, ad locum, ad modum &c. Bonitas moralis respectiva, & quasi formalis omnium consensu, & calamo consistit in conformitate aliqua ad rectam rationem, vel legem, ut sequitur.

§. II.

Secundum rectam rationem. Hic aliqui cum 2
Suarez in Metaph. disput. 10. Sect. 2. intelligunt rectam rationem veluti radicalem, & in actu primo, nim. ipsam naturam, seu substantiam rationalem. Alij communiter etiam Scotistæ cum Scoto supra intelligunt rectam rationem in actu secundo, seu ipsum actuale dictamen rectæ rationis practicæ, quod dicitur conscientia. Utrumque verum puto, & dicendum, quod bonitas moralis formaliter, & in actu exercito consistat in conformitate actus ad dictamen rectæ rationis: objective verò, & velut in actu signato consistat in conformitate actus ad substantiam rationalem, quatenus nimirum per congenitum sibi lumen naturale, legem naturalem, Synteresin &c. operativa est: si aut è contra malitia moralis in opposita difformitate, vel conformitatis privatione similiter distinguenda. Ideò enim actus formaliter, & exercite
Q
bonus

bonus est v. g. dare eleemosynam; aut malus, v. g. furari, quia conformis est, aut difformis actus dictamini rectæ rationis: Et ideo recta ratio stat, talem actum esse bonum, aut malum, & supponit, & saltem naturâ prius iudicat, ipsum objectum in se esse bonum, aut malum, per conformitatem, aut difformitatem ad aliquam aliam regulam intrinsecam, certè nullam aliam assignabilem, nisi ipsam substantiam rationalem ita operantem naturaliter exigentem, vel refugientem: quod enim ita operari conveniat, vel disconveniat, non deceat, vel dedecet substantiam rationalem, ergo &c. Video, non satis capis ista. En tibi maiorem regulam extinsecam.

§. III.

3 **V**el legem. Aetus enim moralis, bonus, & malus dicitur, quatenus fit à principio regulabili per regulas rectæ rationis, alioquin defectibilis: atqui experienciâ notissimum est, non esse ipsam voluntatem humanam esse defectibilem operando, seu eligendo bonum præ malo, honestum præ inhonesto: sed etiam ipsum intellectum, seu rationem esse, defectibilem in dijudicando bono & malo, honesto, & inhonesto, decente, & dedecente substantiam rationalem: & ideo præter sunt leges extrinsecæ velut regulæ, quæ regunt, ac dirigerent simul & intellectum ad iudicandum, & voluntatem ad rectè operandum conformiter ad substantiam rationalem: ergo malitia, & malitia actus humani objective & secundario saltem consistit etiam in conformitate.

difformitate ad legem DEI æternam, à qua omnis alia lex derivatur. Atque adeò in omni actu bono moraliter, præter bonitatem illam absolutam, & fundamentalem, quæ est perfectio, seu integritas actus in suo esse morali *n. 1.* explicata, est duplex bonitas respectiva, una primaria, sed quasi Philosophica, scilicet conformitas ad rectam rationem jam *num. 2.* explicata: altera secundaria quidem Philosophicè, sed maximè Theologicæ, scil. conformitas ad legem, præsertim divinam æternam, modo assignata. Eodem modo è converso in omni actu malo moraliter reperitur totuplex malitia opposita bene expressa in definitione mox explicanda.

§. IV.

Malitia moralis est. *I. Privatio rectitudinis. 4*
Hic jam involvitur malitia moralis absoluta, quæ est privatio perfectionis seu integritatis actus debita, explicata *n. 1. II. Rectitudinis secundum rectam rationem vel legem.* Exprimitur duplex malitia respectiva: Una Philosophica, & primaria, ac velut intimior actui, quæ consistit in difformitate seu privatione conformitatis ad rectam rationem explicatam *n. 2.* Altera Theologica, consistens in privatione conformitatis ad legem, præsertim divinam æternam, cujus potissima habetur ratio in Theologia: ut *infra c. 4. Sect. I.* explicantes definitionem peccati, iterum notabimus, *III. Rectitudinis debita inesse.* Non enim privatio cujusvis rectitudinis potentis inesse actui est malitia moralis seu peccatum: Sed illius tantum

tum rectitudinis, quæ secundum rectam rationem
 vel legem *deberet inesse*. IV. *Actui, vel potentie*
 Ut nimirum comprehendatur omnis malitia peccati,
 non tantum commissionis, ubi rectitudo deberet inesse
 actui: sed etiam omissionis, ubi rectitudo deberet inesse
 potentie obligatæ ad actum, non omittendum. Hic etiam
 facile comprehendes actus ita intrinsecè malos, ut nullius
 sint bonitatis, vel rectitudinis, ut odium, detestatio,
 invidia, mendacium, quibus proinde non potest
 inesse privatio, sed inest mera negatio rectitudinis
 inest tamen privatio vera rectitudinis debite potentie,
 seu voluntati, quæ secundum rectam rationem & legem
 quàm maximè deberet inesse, non omittitur. Sed scio
 aliter explicari à Scottis: fors non pro captu tuo. Hoc
 solum advertimus, nos in actu malo, seu peccato non negare
 malitiam positivam, quæ consistit in positiva difformitate,
 seu relatione disconveniente vel repugnantia ad rectam
 rationem, vel legem, quàm Scotus quodlibeto. 18. q. 1. relationem
 dissonantiam vocat: sed hæc tunc solum proprie dicitur
 haberi, quando peccatur contra actualem dictaminem
 rectæ rationis. At verò malitia privativa, seu privatio
 rectitudinis vel conformitatis hæc tunc est applicata
 universalis est omni peccato, sive quis peccet cum actualem
 dictaminem practico contrario, sine illo, utpote cum dubio
 practico. Jam potest videri, à quonam actu humanus
 hanc suam bonitatem, & malitiam extrinsecè causaliter.

Regula Generalis

Semper prae oculis habenda.

Actus humanus sumit suam bonitatem, & malitiam extrinsecè, & causaliter ab objecto, fine, & circumstantijs. Atque ut bonus moraliter sit, omnia hæc concurrentia, objectum, finem, ac circumstantias, bene cognita esse necesse est: Ut verò malus moraliter sit, sufficit unum aliquid eorum malum cognitum esse, juxta celeberrimum & receptissimum dictum *D. Dionisij* lib. de divinis Nominib. c. 4. *Bonum est ex integra causa, malum verò ex defectu cujuslibet.* Hæc porro sigillatim explicanda sunt.

SECTIO II.

Bonitas, & Malitia moralis ex objecto.

SUMMARIÆ.

1. Actus humanus bonitatem, aut malitiam (in genere motus) sibi essentialem, ac
2. Specificam seu primariam, solum accidentaliter, & extrinsecè adhuc ulterius determinabilem, sumit
3. Ab objecto bono, vel malo ut tali cognito:
4. Hoc est: sub bonitate, vel malitia, præcepto, vel prohibitionem ab intellectu voluntati offenso, bonitate quidem directè, malitiâ verò indirectè volitâ, vel intentâ.

ASSERTIO II.

Actus humanus sumit suam bonitatem aut malitiam essentialem, ac specificam ab objecto bono, vel malo cognito, bonitate quidem directè, malitiâ verò indirectè volitâ, vel intentâ. Communis DD. cum *D. Thoma* I. 2. q. 18. a. 2. *Scoto* cit. *Quodl.* 18. a. 1. Explico.

S. L.